

Sed est quod precepta legis dantur de actibus virtutum. immediate autem precepta religionis que pertinent ad primam tabulam subduntur preceptum de honoratione parentum quod pertinet ad pietatem. quod pietas immediate sequitur religionem ordine dignitatis.

Respondeo dicendum quod personis in dignitate constitutis potest aliquid exhiberi dupliciter. Uno in ordine ad bonum commode: puta cum aliquis ei seruit in administratione rei publice et hoc iam non pertinet ad observantiam: sed ad pietatem que cultum exhibet non solum patri sed etiam patrie. Alio exhibet aliquid personis in dignitate constitutis pertinet spirituale ad personalem eorum utilitatem et gloriam: et hoc proprie pertinet ad observantiam secundum quod a pietate distinguitur. et ideo comparatio observantie ad pietatem necesse est quod attendat secundum diversas habitudines diversarum personarum ad nos que respicit utraque virtus. manifestum est autem quod persone parentum et eorum que sunt nobis sanguine coniuncti substantialiter nobis coniunguntur que persone que sunt in dignitate constitute. magis. nam ad substantiam pertinet generatio et educatio cuius principium est per quod exterior gubernatio cuius principium sunt illi que in dignitate constituti: et secundum hoc pietas observantie preeminet in quantum cultum reddit personis magis coniunctis quod magis obligamur.

Ad primum ergo dicendum quod princeps comparatur ad patrem sic videtur virtus ad particularem quantum ad exteriorem gubernationem: non autem quantum ad hoc quod pater est principium generationis. sic. nam comparatur ad ipsum virtus divina que est eius productiva in esse.

Ad secundum dicendum quod ex ea parte quod persone in dignitate constitute ordinantur ad bonum commode: non pertinet earum cultus ad observantiam: sed ad pietatem ut dictum est.

Ad tertium dicendum quod exhibitio honoris vel cultus non solum est proportionata persone cui exhibetur secundum se considerate: sed etiam secundum quod ad exhibentes comparatur quantumvis que virtuosum secundum se considerati sunt magis digni honore que persone penitus: tamen filii magis obligantur pro beneficiis suscepta ab ipsis penitus b' et coniunctiones naturales ad exhibendum cultum et honorem penitus que extraneis virtuosis.

Inde considerandum

Quod est de tribus observantie. Et primo de omnia que exhibetur honorem et cetera ad hoc pertinet personis superioribus. 2° et obedientia per quas earum obediunt imperio. Circa primum sunt quatuor. primo ut honor sit aliquod spirituale vel corporale. 2° ut honor debeat solis superioribus. 3° ut omnia eius est exhibere

honor et cultum superioribus sit spiritualis virtus a laetitia distincta. 4° ut per species distinguatur.

Ad primum sic proceditur

Videtur quod honor non potest aliquid corporale. Honor. nam est exhibitio reverentie in testimonium virtutis ut potest accipi a philosopho in per ethico r'um. sed exhibitio reverentie est aliquid spirituale. revereri. nam est actus timoris ut secundum habitum est. ergo honor est aliquid spirituale.

Respondeo secundum philosophum in 4° ethicorum honor est hominum virtutis. virtus autem principaliter in spiritualibus consistit primum vero est aliquid corporale cuius primum sit potest merito. ergo honor non consistit in corporalibus.

Respondeo. Honor a laude distinguitur et etiam a gloria. sed laus et gloria in exterioribus consistunt. ergo honor consistit in interioribus et spiritualibus.

Sed est quod Terentius exponens illud iudicium ad Timotheum. 5° quod bene presbyteri duplici honore habeantur et cetera. dicit. Honor in diversarum quidem personarum vel munere accipitur. utrumque autem bonum ad corporalia pertinet. ergo honor in corporalibus consistit.

Respondeo dicendum quod honor testimoniationem quandam importat de excellentia alicuius. unde homines que volunt honorari testimonium sue excellentie erunt ut per philosophum per 3° ethicorum. testimonium autem reddit vel coram deo vel coram hominibus. Coram deo que in spector est cordis testimonium. conscientie sufficit. et ideo honor que ad deum potest consistere in solo interiori motu cordis dicitur. s. aliquis recogitat vel dei excellentiam vel etiam alteri hominibus coram deo.

Sed que ad homines aliquis non potest testimonium ferre nisi per aliquam signa exteriora: vel verbo: puta cum aliquis ore pronunciat excellentiam alicuius: vel factis: sicut ieiunationibus: oblationibus: et aliis hominum: vel etiam exterioribus rebus: puta in munere oblatione aut imaginum institutione: vel aliis hominum: et secundum hoc honor in signis exterioribus corporalibus consistit.

Ad primum ergo dicendum quod reverentia non est idem quod honor: sed ex una parte est principium motuum ad honorandum in quantum. s. aliquis ex reverentia quam habet ad aliquem cuius honoret: ex alia vero parte est honoris finis in quantum. s. aliquis ad hoc honorat ut in reverentia habeat ab aliis.

Ad secundum dicendum quod sicut philosophus ibidem dicit: honor non est sufficiens virtutis primum: sed nihil potest esse in humanis rebus et corporalibus maius honore: id est virtutis. s. ipse corporales res sunt signa determinationis excellentie virtutis: et aut debet in bono et pulchro ut manifestet: secundum illud Matthei. 5°. Neque accendit lucernam et ponit eam sub modio: sed super candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt.

et p rāto p rāto v tūc d r honor. ¶ Ad tertiu
 dicēdū q laus distinguit ab honore duplici
 ter. ¶ Uno q laus dicitur i solis signis vborū:
 honor autē in qbuscūq; exteriorib; signis: et
 s; b; laus i honore icludif. ¶ Alio q a exhibi
 tionē honorū testimoniū reddimus de excellē
 tia bonitat; alicui; absolute: s; p laudē testi
 ficamur de bōitate alicuius in ordie ad finē
 sicut laudamus bene opantē ppter finē: ho
 nor autē est et optioy q nō ordinant; ad finē:
 s; iā sūt i fine: ut p; p p b; i p ethicoy. gloria
 autē est effectus honoris et laudis: q a ex hoc
 q testificamur d bonitate alicuius clarescit
 bonitas eius i noticia plurimoy: et hoc ipoz
 tat nomē glie. nā glia d r qsi clara. Unde ad
 Ro. p dicit q dā glo. Amb; q; gloria ē clara
 cum laude noticia.

Ad secundum sic pro

cedit. ¶ Vides q honor nō ppe debeat supio
 rib;. ¶ Angel; n. ē supior qlib; hoie uiatore s; z
 illō Math. xi. Qui minor ē i regno celoy:
 maior ē Johāne baptista. s; angel; pphibuit
 Johāne uolentē se honorare: ut p; Apoc.
 vlti. q honor nō debet supioribus. ¶ S. Ho
 nor debet alicui in testimoniū v ruti: ut dēz
 est. s; qnq; rtingit q supiores nō sūt v ruti.
 q eis nō debet honor: sicut nec demonibus
 q nō supiores nobis sunt ordine nature. ¶ S.
 Ap; dicit ad Ro. ix. Honore inuicē pueni
 entes. et i. Pet. 2. Oēs honorate. s; hoc nō
 eēt seruādū si solis supiorib; honor debere
 q honor nō debet ppe supiorib;. ¶ S. Thob.
 p d r q Thobias habebat decē taleta ex his
 qb; erat honorat; a Rege. legif etiā Hester
 q. q Assuer; honorauit Mardocheū et co
 rā eo fecit clamari: Hoc honore dignus est
 quē Rex honorare uoluerit. q honor et ex
 hibet inferiorib;. et ita vides q honor nō debet
 ppe supiorib;. ¶ S; est qd pbs dicit in 5.
 ethicoy q honor debet optimis. ¶ R. dicit
 dū q sicut s dicitū est: honor nihil aliud ē q
 qdā prestario de excellētia bonitat; alicui;
 pōt aut alicuius excellētia cōsiderari nō so
 lū p oparationē ad honoratē: ut. s. fit excel
 lētio: eo q honorat; s; ēt s; se: uel p oparati
 onē ad aliquos alios. et fin hoc honor sp de
 bet alicui ppter aliq; excellētia v l supiorita
 tē. nō. n. opozet q ille q honorat; sit excellē
 tio: honoratē: s; forte qbusdā alijs: uel etiaz
 ipso honoratē qstū ad aliqd et nō simpliciter.

¶ Ad p mū q dicitū q angelus pphibuit Jo
 hāne nō a qcuq; honoratiōe: s; ab honorati
 one adoratiōis latric q debet deo: uel etiaz
 ab honoratiōe dulia ut oñderet ipsius Johā
 nis dignitatē q p r m erat āgelis adeq; fin
 spem glorie filioy dei. et iō nolebat ab eo ho
 norari tāq; supior. ¶ Ad secūdū dicendū q
 si plati sint mali: nō honorat; ppter excellētia
 ppe v ruti s; ppter excellētia dignitat; s; quaz
 sūt dei mīstri. et et i eis honorat; tota coitas
 cui p sūt. demones aut sūt irreuecabilitē
 mali et p inimicis hūdi magi q; honorandi.
 ¶ Ad tertiu dicēdū q in qlib; iuenit aliqd
 ex q pōt aliqs eū supiorē reputare: s; illō ad
 Phil. 2. In humilitate supiores iuicē arbi
 trātes. et s; hoc et oēs se iuicē debēt honore
 puenire. ¶ Ad qrtū dicēdū q puate p sone
 iterdū honorat; a regib; nō q a sint eis supe
 riores s; ordine dignitat; s; ppter aliquaz ex
 cellētia v ruti ipsaz. et s; hoc honorati sunt
 Thobias et Mardocheus a regibus.

Ad tertium sic proce

dit. ¶ Vides q dulia non sit spālis v r a latric
 distincta: q a sup illō ps. Dñe de; me; i te spe
 ravi. dicit glo. Dñe oius p potēti i cui debet
 dulia. de; p creationē cui debet latric. s; nō
 est distincta v r q ordiat in deū s; q; ē oñs:
 et s; q est de; q dulia nō est v r ut distincta
 a latric. ¶ S. Scōz p m in 8. ethicoy. ama
 ri simile est ei qd est honorari. s; eadē ē v r ut
 caritat; q amat de; et q amat prim;. q dulia
 qua honorat; prim; nō est alia v r a latric q
 honorat; de;. ¶ S. Idē est mor; q aliqs mo
 uet i imaginē et i rē cui; ē imago. s; p dulia
 honorat; hō in qstū ē ad dei imaginē fact;.
 d r. n. Sap. 2. de ipys. q nō iudicauerūt ho
 norē aiaz scāz qm de; creauit hoiez ierxi
 nabile: et ad imaginē sue similitudis fecit illū.
 q dulia nō est alia v r ut a latric qua honorat;
 de;. ¶ S; est qd Aug; dicit in. r. de ciui.
 dei. q alia ē seruit; q debet hoib;: s; quaz p
 cepit ap; seruis oñis suis subditos esse: q. s
 grece dulia d r. alia v o latric q d r seruit; per
 tinēs ad colendū deum. ¶ R. dicitū q s; z
 ea q s dicta sūt: vbi est alia rō debiti ibi necē
 ē q sit alia iur; q debiti reddat. alia āt rōe
 debetur seruit; deo et hōi: sicut et alia rōe do
 miniū opetit deo et hōi. nam de; plenariū et
 pncipale oñium hēt respectu toti; et c; libet
 creature: que totaliter eius subycitur p tati.

hō autē p̄cipat quādam similitudinē dñi dñi
fm q̄ habet p̄clarē p̄tātē sup̄ aliq̄ hōiez
uel sup̄ aliq̄ creaturā. ⁊ iō dulia q̄ debetaz
seruitutē exhibet hōi dominantī alia virt⁹
ē a latrīa q̄ exhibz debitā seruitutē dño do
minio: ⁊ ē q̄dā obseruantie spēs: q̄a p̄ obser
uatiā honoram⁹ quascūq; p̄sonas dignitate
p̄cellētēs: p̄ dulia autē p̄p̄e sup̄taz serui dños
suos venerat. dulia. n. grece seruit⁹ dicit^r.

Ad p̄mū ḡ dicendū q̄ sicut religio p̄ excel
lētīā dñi pietas iq̄tū de⁹ ē p̄ excellētīā p̄: ita
etiā latrīa p̄ excellētīā dñi dulia iq̄tū de⁹ ex
cellētē ē dñs. nō autē creat̄a p̄cipat poten
tiā creādi rōne cui⁹ deo ob̄bet latrīa. ⁊ iō glo.
illa dixit attribuēs latrīā deo fm creatōz
q̄ creat̄e nō coicaf: dulia vō sc̄dm̄ dominiū
q̄d creat̄e coicaf. **A**d secūdū dicēdū q̄ rō
diligēdi p̄mū deus ē. nō. n. p̄ caritatē dili
gim⁹ i p̄mo nisi deū. ⁊ iō eadē carit⁹ est
q̄ diligit de⁹ ⁊ p̄mo. s̄c̄ tñ alie amicitie dif
ferētēs a caritate fm̄ alias rōnes q̄b⁹ hōies
amant: ⁊ sicut cū sit alia rō fuiēdi deo ⁊ hōi
aut honorādi vtrūq; nō est eadē v̄t⁹ latrīa ⁊
dulia. **A**d t̄tū dicēdū q̄ motus q̄ est in
imaginē inq̄tū ē imago refer^r i rez cui⁹ est
imago: nō tñ oīs mot⁹ q̄ ē in imaginē refer^r
i eā iq̄tū est imago. ⁊ iō q̄i q; ē alius motus
specie i imaginē ⁊ mot⁹ i rez. **S**ic ḡ dicēdū
ē q̄ honor ul̄ subiectio dulia respicit absolu
te quādam hōis dignitatē. licz. n. sc̄dm̄ illam
dignitatē sit hō ad imaginē ul̄ similitudinē
dei: nō tñ sp̄ hō q̄ reuerētīā alti exhibet: re
fert b̄ actū i deū. **U**el dicēdū q̄ mot⁹ q̄ ē in
imaginē quodā mō ē in rem: nō tñ mot⁹ q̄ ē
i rē oportet q̄ sit i imaginē. ⁊ iō reuerētīā q̄
exhibet alicui inq̄tū ē imago dei: redūdāt
quodā mō i deū. alia tñ ē reuerētīā q̄ ipi deo
exhibet q̄ nullo mō p̄tinet ad e⁹ imagines

Ad quartuz sic pro

cedit. **V**idef q̄ dulia habeat d̄sas species.
Per duliā. n. exhibet honor p̄mo. d̄sa
āi rōne honorat̄ d̄si p̄mi: sicut rex: pat^r ⁊
magister: ut p̄ p̄m̄ i. 9. ethicoz. cum ḡ
d̄sa rō obiecti d̄sificz specie v̄tut⁹: videf q̄
dulia diuidat̄ i v̄tutes specie differētēs. **S**:
Mediū differt specie ab extremis sic pallidū
ab albo ⁊ nigro. s̄z yperdul a videf eē mediū
inē latrīa ⁊ duliā. exhibet. n. creaturis q̄ h̄nt
sp̄alē affinitatē ad deū: sicut b̄tē v̄gini inq̄
tuz ē m̄r dei. ḡ videf q̄ dulia sint species dif

ferētēs. vna q̄dē dulia simpliciter. alia vero
yperdulia. **S**ic i creat̄a rōnali inuenit̄
imago di rōne cui⁹ honorat̄: ita etiā i creat̄a
irrōnali inuenit̄ vestigiū dei. s̄z alia rō silitu
dinis ipozat̄ in noie imaginis ⁊ noie vesti
gy. ḡ etiā oportet fm̄ b̄ d̄sas species dulia
attēdi: p̄sertim cū q̄b⁹ dā irrōnabilib⁹ crea
turis honor exhibeat: sicut ligno sc̄e crucis
⁊ alyz h⁹ mōi. **S**z ē q̄ dulia s̄ latrīa diui
dit̄: latrīa autē nō diuidit̄ p̄ d̄sas spēs. ḡ nec
dulia. **P**o dicēdū q̄ dulia pōt accipi du
pliciter. **U**no⁹ coiter fm̄ q̄ exhibet reuerē
tiā cuiq; hōi rōne cuiuscūq; excellētīe. ⁊
sic oriet̄ s̄b se pietatē ⁊ ob̄suatiā ⁊ quācūq;
h⁹ mōi v̄tutē q̄ hōi reuerētīā exhibet. ⁊ fm̄
b̄ habebit p̄tes specie d̄sas. **A**lio⁹ potest
sumi stricte put̄ fm̄ eā reuerentiā exhibet
fm̄ dño: nā dulia fuit⁹ dicit^r ut dictū ē ⁊ fm̄
b̄ nō diuidit̄ i d̄sas spēs: s̄z ē vna specie ob
seruatiē quā **T**ulli⁹ ponit: eo q̄ alia ratione
fm̄ reueret̄ dñm: miles oucē: discipul⁹ ma
gistrū: ⁊ sic de alyz h⁹ mōi. **A**d p̄mū ḡ di
cēdū q̄ rō illa p̄cedit de dulia coiter sup̄ta.
Ad secūdū dicēdū q̄ yperdulia ē potissi
ma spēs dulia coiter sup̄te. maxima. n. reue
rētīa debet̄ hōi ex affinitate quā habz ad de
u. **A**d t̄tū dicēdū q̄ creat̄e irrōnali i se
siderate n̄ debet̄ ab hōie aliq̄ subiectio uel
honor q̄n poti⁹ oīs talis creat̄a est nālit̄ hōi
subiecta. q̄ aut̄ crux x̄pi honorat̄ b̄ sit eodē
h⁹ noze q̄ x̄ps honorat̄: sicut purpura regis
honorat̄ eodē honore q̄ rex: ut Damasc. dic̄ i
4. libro.

Sic deinde consi

derādū ē de obediētīa. Et
circa b̄ cr̄is sex. p̄ vtz hō
debeat obedire homini. 2°
vtrū obia sit sp̄alis virtus.

3° de p̄paratiōe ei⁹ ad alias v̄tutes. 4° vtz
deo sit in oib⁹ obediēdū. 5° vtz subditi suis
platis teneant̄ i oib⁹ obedire. 6° vtz fideles
teneantur secularib⁹ p̄tātib⁹ obedire.

Ad primum sic pro

cedit. **V**idef q̄ vn⁹ hō nō teneat̄ alti obedi
re. **N**ō ē. n. aliqd̄ faciēdū s̄z institutionē diui
nam. s̄z b̄z diua institutio ut hō suo cōsilio
regat̄. fm̄ illd̄ **E**cc̄l. 1. 15. Deus ab initio consti
tuit hōiem: ⁊ reliq̄t illū i manu p̄sili sui. ḡ n̄
tenet vnus hō alti obedire. **S**i aliq̄